

que no és solament «espantar, allunyar el bestiar» (DAG., «durch Geschrei verscheuchen», Vogel), sinó també estès a les persones: «fent-li pagar la finesa amb un aixaliament de crits i reganys», «sentir-se a cada punt <la gossa> aixaliada amb regany, i quelcom de més sòlid, que li rebotia per les costelles», P. i Pagès (Quan se fa nosa I, 144; II, 99, també II, 193); d'on provenen els abstractes aixaliada 'regany' (id., ib. II, 194), i +eixalió f. 'reny' (<-ITIONE): «li hai de fotre una eixalió!», Camprodon (1931); i vegeu més en AlCM₂, s. v. aixaliar. Per canvi de prefix (a- substituït per es-, potser per influència de verbs com escannar, esporuguir, etc.), s'arriba en parlars mallorquins a atsáyá 'pegar, baldar', que AMAlcover grafia escellar (BDLC X, 422) o ecceyar: «may me proposí ab una campanya "edificar" sinó ecceyar l'Institut i tots els qui l'alleten, perquè s'ho mereixen massa» (BDLC XI, 73).

¹ La grafia *exellat* que han usat alguns és errònia i enterament mancada de fonament: es tracta de *exelat* <-liat. —² En part hi ha també contaminació d'*aixella* i d'*eixalar* (si bé accentuada per prejudicis d'AMAlcover).

Eximent, eximi, eximir, V. redimir Eximpli, V. exemple Existència, existent, V. existir Existimació, existimar, V. estimar

EXISTIR, pres del ll. *existere* 'sortir', 'néixer', 'aparèixer', derivat de *sistere* 'collocar', 'assentar', 'de-³⁰ turar', 'tenir-se, mantenir-se'. □ 1.ª doc.: 1620, però *existent* i *existència* ja eren usuals a la fi del S. XIV. «Volria saber --- si les coses que m'as dites d'infern són així, a la letra, com has dit, car oit he moltes coses que semblen més poètiques que *existents* en fet»,³⁵ BMetge (Lo Somni III, NCL., 98.10); «saber diverses coses, que a l'espiritual o al temporal no li aprofiten --- de l'aparència han molt e de l'*existència* fort poc --- si volies confessar ço que'n dicta la tua consciència, atorgaries ésser ver --- No faria jamai —di-⁴⁰ guí jo— ab aquesta opinió vull morir. —Consell-te —dix ell— que no faces, car major aparència ha que *existència* de veritat», id. (id., ib. IV, 164.11, 167.16). Altrament ni *existir* ni *existent* ni *existència* no figuren encara en els diccs. fins al de Lacav.

DERIV.: *Existencial. Existible; existibilitat; coexistir, coexistència.*

D'altres derivats de *sistere*, tots formes sàvies en català, vénen: *Assistir* [1647], ll. *assistere* 'aturar-se prop (d'un lloc)': «*assistir o acudir a algun lloc: assi-*⁵⁰ *dium esse aliquo in loco --- aliquid in negotio ---; Jo assistiré en aquest negoci: huic rei adero», DTo. 1647; *assistent* [1507, Busa-N.] «a. home o dona: assessor, -strix» (A-VII-5.2); *assistència* [DTo. 1647].*

Consistir [diccionari Torra, edició 1647], pres del⁵⁵ llatí *consistere* 'collocar-se', 'aturar-se', 'ser consistent', 'consistir': «co- consisto, esse positum», DTo.; «Sant Andreu de Palomar --- està situat en paratge pla, y és medianament gran y poblat, *consistint* ab un carrer, que és prou ample y llarc ---», B. de⁶⁰

Maldà (*Excursions*, p. 112); *consistèsquie* en el menorquí Ant. Febrer, a. 1821 (*EstRAramon* VIII, 210-212). *Consistent, consistència* [1695, Lacav.]. *Consistori* [Llull], ll. *consistorium* 'lloc de reunió': «lo cardenal --- con fo en lo *consistori* ab los cardenals sos companys, ell loà molt lo bisbe de sciència» (*Blanq., NCL.* II, 131.10); «Lo *Consistori* d'Amor» poema del barceloní Romeu Llull c. 1460-80 (facs. del ms. en la *Lit. Cat.* de Ruiz Calonja, p. 313); «*consistori*, ll. *consistorium*; gr. *synhedrion*», Busa-N., 1507 (B-v-1.3), *consistorial* [1695, Lacav.]. *Inconsistent, inconsistència.*

Desistir [S. XIX], pres del ll. *desistere* id.; *desistiment* [1695, Lacav.]. *Insistir* [1640], ll. *insistere* id. «i.: *persisto*», DTo.; *insistent, insistència. Persistir* [1695, Lacav.], ll. *persistere* id.; *persistent; persistència.*

Resistir [1507, Busa-N.], ll. *resistere* id.: «r.: ob-⁵⁰ sisto, resisto, repugno» (E-VI-4.24); *resistent; resistència* [1507, Busa-N. «resistentia, repugnantia»]; però *fer resistència* ja es troba en un doc. ross. de 1424, i en quatre textos literaris d'aquesta centúria (*InvLC*); *enrehistir* forma vg. menorquina: «hi havia tants de carrés, / una cosa sense fi: / i vaig haver d'enrehistir / entre carros y caleços», Camps Merc. (*Folk. Men.* I, 164).

Subsistir [1695, Lacav.], ll. *subsistere* id.; *subsistent; subsistència* [Lacav.].

Èxit, V. eixir Exo-, exocarp, V. exòtic Èxode, exodi, V. episodi Èxoftàlmia, V. oftalmo- Exogen, V. exòtic Exòmfil, V. llombrígel Exoneració, exonerar, V. onerós Exorable, V. orar Exorbitància, exorbitant, V. òrbita

EXORCISME, pres del ll. tardà *exorcismus*, i aquest, del gr. *ἐξορκισμός* 'acció de fer prestar jurament', derivat de *ἐξορκίζω* 'prenc jurament (a algú) en nom de Déu', i aquest, de *ἄρκος* 'jurament'. □ 1.ª doc.: 1460, JRoig: «no hi val baptisme / mas *exorcisme* / ---», *Spill*, 377.

També es troben d'hora *exorcista* [S. XIII] i en la *Suma de collacions* del S. XV: «*exorciste*, segons que diu sant Isidre, en lo VII^è libre de les Interpretacions dels noms --- vol dir --- en llatí 'conjurat'» (DBal.). I el verb *exorcitzar*, en les *VidesR*, una mica alterat pels mss.: «Jesús --- és la nostra regeneració, cor primerament l'infant és *exorcisat* e enaixí él és mundatz de pecatz», f° 63r2 (n. 49), *excersitat P, exercitat B*, trad. ⁵⁰ *exorcizatur et baptizatur.*

Exorcitzant.

Exordi, V. ordir Exornació, exornar, V. ornar Exosmosi, V. osmosi Exosquelet, V. exòtic Exos-⁵⁰ tosi, V. os Exotèric, exotèrmic, V. exòtic

EXÒTIC, pres del ll. *exoticus*, i aquest, del gr. *ἐξωτικός* 'forà, extern', derivat de l'adverbi *ἐξω* 'fora'. □ 1.ª doc.: 1803, Belv.; 1839, Lab.

DERIV.: *Exotisme.* Altres derivats de *ἐξω* són *exo-*